

Kjeld Philip

3. april 1912 – 24. oktober 1989.

Kjeld Philip blev født og voksede op i et særpræget københavnsk miljø inden for voldene, et miljø, han har skildret med megen lune og sans for karakteristik af både mennesker og huse i sin erindringsbog *Dengang i Pilestræde* (Gyldendal 1985). Faderen var indehaver af en forretning med læder og skind engros og detail, grundlagt af bedstefaderen. Miljøet var borgerligt, og tilværelsen var til de mindste detaljer lagt i faste rammer, hvortil hørte den årlige sommerferie i Rungsted. Med et akademisk miljø havde man ingen berøring. Faderens drøm var, at Kjeld skulle videreføre forretningen.

I stedet gik han den akademiske vej, blev klassisk-sproglig student fra Østersøgades Gymnasium 1931, tog en flot polit-eksamen i sommeren 1937 og blev straks ansat som undervisningsassistent ved det nye økonomistudium ved Aarhus Universitet med samfundsbeskrivelse som fag. Det drejede sig om et årsvikariat, men det blev til en 12-årig tilknytning til Århus, fra 1943-49 som professor i socialpolitik og finansvidenskab.

Han var en inspirerende lærer, i hvis timer der ikke blot blev holdt forelæsning, men altid var adgang til at tale sammen om stoffet. Desuden udfoldede han i Århus-årene et betydeligt forfatterskab i tilknytning til sine fagområder. Det begyndte med *En fremstilling og analyse af den danske kriselovgivning 1931-38* (Aarhus 1939). Det er en nyttig gennemgang og kritik af den ret uoverskuelige mængde af politiske indgreb over for den økonomiske krise i 30erne. Der påpeges inkonsekvenser i lovgivningen, og krisepolitikens virkninger belyses, til dels ved statistiske oplysninger, men først og fremmest gennem en økonomisk-teoretisk analyse (det statistiske materiale var dengang ret begrænset).

Kort efter bogens fremkomst ændrede krigens udbrud og Danmarks besættelse mange af krisepolitikens forudsætninger, men også i en sådan situation var det nyttigt, ikke mindst for centraladministrationen, at have en velordnet oversigt over de foregående års politik. Det vides, at Jørgen Pedersen ikke blot interesserede sig for bogens emne, men også med sin journalistiske erfaring bidrog til at rydde ud i den nyslåede kandidats akademiske sprogbrug, så bogen er blevet tilgængelig også for interesserede ikke-fagfolk.

Med henblik på et professorat i socialpolitik og finansvidenskab gik Philip dernæst i gang med den afhandling om *Forbindelsen mellem det offentlige finanspolitik og den økonomiske aktivitet* (Munksgaard, 1942), som i 1942 gjorde ham til den første dr. oec. og året efter til Danmarks dengang yngste professor (men som han selv sagde: »den værdighed vokser man hurtigt fra«).

Kjeld Philip

Kjeld Philip

3. april 1912 – 24. oktober 1989.

Kjeld Philip blev født og voksede op i et særpræget københavnsk miljø inden for voldene, et miljø, han har skildret med megen lune og sans for karakteristik af både mennesker og huse i sin erindringsbog *Dengang i Pilestræde* (Gyldendal 1985). Faderen var indehaver af en forretning med læder og skind engros og detail, grundlagt af bedstefaderen. Miljøet var borgerligt, og tilværelsen var til de mindste detaljer lagt i faste rammer, hvortil hørte den årlige sommerferie i Rungsted. Med et akademisk miljø havde man ingen berøring. Faderens drøm var, at Kjeld skulle videreføre forretningen.

I stedet gik han den akademiske vej, blev klassisk-sproglig student fra Østersøgades Gymnasium 1931, tog en flot polit-eksamen i sommeren 1937 og blev straks ansat som undervisningsassistent ved det nye økonomistudium ved Aarhus Universitet med samfundsbeskrivelse som fag. Det drejede sig om et årsvikariat, men det blev til en 12-årig tilknytning til Århus, fra 1943-49 som professor i socialpolitik og finansvidenskab.

Han var en inspirerende lærer, i hvis timer der ikke blot blev holdt forelæsning, men altid var adgang til at tale sammen om stoffet. Desuden udfoldede han i Århus-årene et betydeligt forfatterskab i tilknytning til sine fagområder. Det begyndte med *En fremstilling og analyse af den danske kriselovgivning 1931-38* (Aarhus 1939). Det er en nyttig gennemgang og kritik af den ret uoverskuelige mængde af politiske indgreb over for den økonomiske krise i 30erne. Der påpeges inkonsekvenser i lovgivningen, og krisepolitikens virkninger belyses, til dels ved statistiske oplysninger, men først og fremmest gennem en økonomisk-teoretisk analyse (det statistiske materiale var dengang ret begrænset).

Kort efter bogens fremkomst ændrede krigens udbrud og Danmarks besættelse mange af krisepolitikens forudsætninger, men også i en sådan situation var det nyttigt, ikke mindst for centraladministrationen, at have en velordnet oversigt over de foregående års politik. Det vides, at Jørgen Pedersen ikke blot interesserede sig for bogens emne, men også med sin journalistiske erfaring bidrog til at rydde ud i den nyslåede kandidats akademiske sprogbrug, så bogen er blevet tilgængelig også for interesserede ikke-fagfolk.

Med henblik på et professorat i socialpolitik og finansvidenskab gik Philip dernæst i gang med den afhandling om *Forbindelsen mellem det offentlige finanspolitik og den økonomiske aktivitet* (Munksgaard, 1942), som i 1942 gjorde ham til den første dr. oec. og året efter til Danmarks dengang yngste professor (men som han selv sagde: »den værdighed vokser man hurtigt fra«).

Afhandlingen fortsætter og uddyber det brud med traditionel finansvidenskab, som blev indledt få år tidligere med Myrdals bog fra 1934: *Finanspolitikens økonomiske virkninger*. Hvor man tidligere typisk havde forudsat, at finanspolitikken var neutral over for beskæftigelsen, blev påvirkningen heraf nu sat i centrum. Philip tager denne synsvinkel op til en omfattende systematisk behandling, idet han gennemanalyserer de samfundsøkonomiske virkninger både af generelle finanspolitiske foranstaltninger og af mere specielle former for indgreb.

I metodisk henseende benytter han ligesom Stockholmskolen en forløbsanalyse, men som noget nyt lader han ændringer i folks og institutioners kassebeholdninger i forhold til, hvad han kalder kassekravet, være drivkraften i forløbet. Han betragter altså en skattebetaling eller en offentlig udbetaling først og fremmest som en overførsel af en beholdning, en formuebestanddel, fra en person eller institution til en anden.

Det var et hovedpunkt i Jørgen Pedersens opposition (Nationaløkonomisk Tidsskrift 1942, s. 287-97), at selv om dette kunne være en forfriskende ny synsmåde, var det nok mere frugtbart at betragte skatteydelsen som en del af samfundets indkomststrøm, der ledes over i eller bort fra de offentlige kasser. Normalt vil skatteyderne reagere på en skatteforhøjelse ved at formindske deres løbende forbrug eller opsparing og ikke – udover det meget korte løb – ved at bruge af deres formue. På den anden side viste diskussionen i krigsårene om »de ledige penge« netop, at formuen og dens sammensætning ikke er ligegyldige størrelser for forbruget.

Ex auditorio opponerede Jørgen Gelting mod, at afhandlingen ikke yder andre forfattere fornøden retfærdighed. Bortset fra et enkelt kapitel er der kun sparsomme litteraturhenvisninger og ingen samlet bibliografi.

Arbejdet med den socialpolitiske del af professoratet førte i 1947 til bogen *Staten og fattigdommen* (Gjellerups Forlag). Forfatteren betoner dog i sit forord, at den ikke er skrevet som en lærebog. »Den er nærmest at betragte som et stykke fritidsarbejde, han har skrevet for sin fornøjelsesskyld, og fordi han gerne vil have et overblik over dens emne.« Denne oprindelse bidrager nok til, at læsningen af den også bliver en fornøjelse. Den er velskrevet og giver mange interessante oplysninger både om de fattiges stilling i samfundet og om emner som skoleforhold og sundhedsvæsen m.m., alt sammen i form af skildringer af det historiske forløb som baggrund for den nuværende ordning.

Betragtet som bidrag til undervisningen i socialpolitik har den været nyttig ved at give studenterne en fornemmelse af det historiske perspektiv bag nutidens forhold og sætte tanker i gang også om fremtidens udvikling, men både studenter og andre interesserede læsere kunne nok have ønsket lidt vejledning til videre studier. Som Zeuthen udtrykker det i sin anmeldelse i *Nationaløkonomisk Tidsskrift*: (1948, s. 160) »Besværligt stof, herunder navnlig kildeanvisninger, forstyrrer ikke læsningen, men savnes af den, som får lyst til yderligere viden«.

Også bogen *Intergovernmental Fiscal Relations*, der først udkom i 1954 (Munksgaard), har rødder tilbage i Århus-tiden. De finansielle forbindelser mellem staten og kommunerne og

mellem forskellige kommunegrupper interesserede Philip allerede under krigen. Han skrev to notater herom til Skattelovskommissionen, hvoraf han var medlem fra 1945, og i 1947 havde han lejlighed til under et studieophold i USA at studere forholdet mellem de federale, statslige og kommunale opgaver og deres finansiering.

I 1949 kom et tilbud om at blive kaldet til Gøsta Bagges professorat ved Stockholms universitet, som dengang hed Stockholms Högskola, fordi den endnu ikke var udbygget med alle de fem klassiske fakulteter. At få et sådant tilbud som 37-årig var i sig selv en videnskabelig anerkendelse. Hertil kom, at Philip nok havde et vist behov for luftforandring efter 12 år i samme miljø. Han sagde derfor ja.

Uden tvivl så han med betydelige forventninger hen til at skulle være professor i Stockholmskolens hjemby. Disse forventninger gik næppe i opfyldelse. Kun en halv snes år forinden havde Stockholmskolen stået i sin fulde blomstring, men i det korte åremål var der sket store ændringer i den oprindelige personkreds. Myrdal var i Geneve, og Ohlin var stærkt optaget af sit politiske arbejde. Af Philips to professorkolleger ved Högskolan havde Svennilson orlov for at arbejde i Geneve sammen med Myrdal, og Lundberg var chef for Konjunkturinstitutet andetsteds i Stockholm og havde derfor halv tjenestefrihed. Opvæksten af unge talenter på Högskolan var ikke stor, så man kunne vanskeligt tale om noget egentligt levende forskningsmiljø her. Snarere fandtes det på konjunkturinstitutet, men det synes ikke som om Philip kom til at deltage heri.

Denne mangel på forskningsmiljø var nok en væsentlig del af baggrunden for, at han benyttede den første lejlighed som bød sig til at vende tilbage til Danmark. I 1951 forlod Axel Nielsen det professorat ved Københavns Universitet, som han havde beklædt siden 1912. Philip søgte det og blev den foretrukne blandt ansøgerne. Udlændigheden i Sverige blev således kun af to års varighed.

Philip fortsatte i København arbejdet med at skrive lærebøger. I 1955 udkom således med titlen *Skattepolitik* (Gyldendal) en kombineret lærebog og håndbog på 465 sider om skatternes indretning og virkninger i det danske samfund. Også denne bog har et omfattende historisk stof og er skrevet i et klart og letflydende sprog. I Erik Ib Schmidts anmeldelse (*Nationaløkonomisk Tidsskrift* 1955 s. 257 ff.) anerkendtes det store og fortjenstfulde arbejde, som var lagt i værket, men ankedes over, at ræsonnementerne tog for ringe hensyn til de valutariske forhold og til de politiske magtforhold som drivkræfter bag skattepolitikens udformning.

Da der 10 år senere kom en revideret udgave af bogen, havde dens forfatter tilbragt syv år på tre forskellige ministerposter, der alle havde at gøre med den økonomiske politik. Det her indsamlede erfaringsmateriale kom i rigt mål den nye udgave til gode. Kritik af manglende litteraturhenvisninger i første udgave blev også imødekommet. Kjeld Philip har således over en lang periode ydet væsentlige bidrag til at forsyne studenter, der valgte faget finanspolitik, med velskrevne lærebøger.

Hjemkommen til Danmark genoptog og udvidede Philip både sin deltagelse i den

økonomiske debat gennem artikler og foredrag og den virksomhed som medlem af kommissioner og udvalg, som allerede havde været af et vist omfang i de sidste Århus-år. Listen over sådanne hverv i *Den blå Bog* er lang. Foruden skattelovskommissionen og en række udvalg om specielle skatteproblemer må især nævnes Samordningsudvalget af 1955. Det blev nedsat af finansminister Viggo Kampmann på baggrund af en folketingsbeslutning om at nedsætte et udvalg med den opgave »at undersøge, i hvilket omfang landets valutariske og økonomiske vanskeligheder skyldes et svigtende samarbejde mellem de organer, der er af størst betydning for landets økonomiske politik, og at overveje formerne for det bedst mulige samarbejde i fremtiden«.

Forslaget til folketingsbeslutning var fremsat af de radikale. Ideen stammede fra et notat, som Philip i 1954 havde sendt til Bertel Dahlgaard, der havde efterlyst ideer til at sikre samfundsøkonomisk forsvarlige resultater af arbejdsmarkedets overenskomstforhandlinger. Philip havde i nogen tid haft regelmæssig kontakt med de radikale, navnlig ved samtaler med Jørgen Jørgensen.

Udvalget, som Philip blev formand for, var delt i et mindre formandskab af økonomer og et stort udvalg af repræsentanter for organisationer og institutioner. Betænkning nr. 154, *Samarbejdsproblemer i Danmarks økonomiske politik*, som alene stod for formandskabets regning, blev udsendt efter et halvt års intensivt arbejde. Den mundede ud i forslag om oprettelse dels af et uafhængigt konjunkturinstitut, dels af et samfundsøkonomisk råd. Institutet blev aldrig til virkelighed. Derimod dannede forslaget om rådet grundlag for oprettelse af Det økonomiske Råd (»Vismandsinstitutionen«) i 1962 i Philips periode som økonomiminister.

Den nære kontakt med Det radikale Venstre førte til, at Philip indtrådte i treparti-regeringen af maj 1957 som handelsminister. Han befandt sig godt med denne ministerpost og med H.C. Hansen som statsminister og besluttede at fortsætte sin politiske karriere ved at søge opstilling og valg til folketinget. Han blev da til valget i 1960 opstillet og valgt i den radikale højborg Skivekredsen, som Bertel Dahlgaard havde repræsenteret siden 1920. Ved samme valg indtrådte Grethe Philip i den radikale folketingsgruppe, valgt i Københavns amt.

Efter H.C. Hansens død og Kampmanns udnævnelse til statsminister i foråret 1960 overtog Philip finansministeriet. Det var ikke uden problemer at varetage denne centrale og meget arbejdskrævende post, også fordi statsministeren jo vidste alt om finanserne og var large med at give løfter om større statsudgifter, som harmonerede dårligt med Kjeld Philips politiske opfattelse og personlige sympati for offentlig og privat sparsommelighed. Philips tilbøjelighed til også i offentlige udtalelser at sige tingene mere lige ud og udiplomatisk, end man plejer i politik, skabte ham også vanskeligheder.

I september 1961 forlod Bertel Dahlgaard og Jørgen Jørgensen dansk politik. Som led i de herved nødvendiggjorte ændringer i regeringens sammensætning flyttede Kjeld Philip fra finansministeriet til økonomiministeriet.

Det gav ham mindre politisk indflydelse, og han kom efterhånden til den erkendelse, at hans natur og temperament ikke egnede sig for en parlamentarisk løbebane, så han besluttede at udtræde både af folketing og regering ved valget i 1964.

Philip havde som økonomiminister været politisk ansvarlig for Danmarks deltagelse i det fællesnordiske samarbejde med udviklingslandene, der kom i gang fra 1962. Han besøgte i den sammenhæng Østafrika og fattede stærk interesse for udviklingsproblemerne i Den tredje Verden. Det førte til en række opgaver inden for det internationale samarbejde med udviklingslandene, begyndende med et år som FN-rådgiver for Somalias statsminister.

Mest opmærksomhed vakte posten som formand for Commission on East-African Cooperation, der hurtigt i daglig tale blev døbt The Philip Commission. Den havde sin baggrund i, at de tre østafrikanske lande Uganda, Kenya og Tanzania før deres selvstændighed havde været administreret som et fællesskab af en britisk High Commission. Der var et fælles jernbanenet, havnevæsen og post- og telegrafvæsen, en række fælles forsknings- og uddannelsesinstitutioner og ikke mindst et fælles pengevæsen samt ingen interne toldgrænser eller handelsrestriktioner.

Med selvstændigheden, der opnåedes i 1962 - 63, fulgte imidlertid en trang til at indføre nationale institutioner i stedet for de fælles. Det begyndte med, at hvert land ville have sine egne penge, og ganske vist beholdt de navnet shillings, men snart tenderede de mod at få forskellig værdi. For om muligt at standse disse udviklingstendenser nedsattes den nævnte kommission med tre ministre fra hvert land som medlemmer og Kjeld Philip som den neutrale og sagkyndige formand. Han anså på forhånd opgaven som næsten uløselig og sagde først ja efter, at de tre præsidenter Obote, Kenyatta og Nyerere personligt under et møde i Nairobi havde anmodet ham derom og havde udpeget deres mest indflydelsesrige ministre som medlemmer.

Trods store interessemodsatninger lykkedes det faktisk efter et års arbejde at udforme et traktatudkast, som blev godkendt af alle tre lande, en bedrift som dengang vakte stor international opmærksomhed. På papiret oprettedes et East African Community fra nytår 1968. I praksis kom det imidlertid aldrig til at fungere. Udviklingen i de tre lande gik i vidt forskellig retning. Uganda fik lovløse tilstande under Amin, Kenyas økonomi udvikledes i kapitalistisk retning, medens Tanzania gik økonomisk i stå under Nyereres særlige form for African Socialism.

I 1968 virkede Philip som leder af en international gruppe, der skulle evaluere FN's bistand til Iran. Derefter var han i to år knyttet til ILO i Genève på deltid som rådgiver ved iværksættelsen af et World Employment Programme. Og i 1978 blev han af Danida udsendt som leder af en dansk tremandsmission, der skulle rådgive Pakistans regering om økonomisk politik. Missionen resulterede i en rapport om *Development and Planning in Pakistan* (København 1979).

Kjeld Philips interesse for udviklingsproblemer forankredes i en central placering inden

for det danske bistandsarbejde, da han i foråret 1968 blev min efterfølger som formand for Styrelsen for teknisk samarbejde med udviklingslandene («Ulandsstyrelsen») og samtidig for den nyoprettede Industrialiseringsfonden for Udviklingslandene (IFU). Den førstnævnte post afgav han efter fem års forløb, men var senere medlem af Styrelsen i en årrække. Formandsposten i IFU bevarede han derimod helt frem til 1985.

Denne fonds virkemåde med samarbejde mellem private erhvervsvirksomheder hjemme og ude og offentlige midler interesserede ham overordentligt. Han besøgte i årenes løb mange af de projekter fonden støttede både i Latinamerika, Afrika og Asien og var en flittig læser af den internationale litteratur om Den tredje Verdens problemer. Fra midten af 60'erne skrev han nogle småskrifter med udgangspunkt i egne erfaringer fra internationale opgaver (*Somalia*, 1966, *Det østafrikanske Fællesskab*, 1969, *Kenya*, 1974, og rapporten om *Development and Planning in Pakistan*, 1979). Derudover gav han i et antal artikler gennem perioden 1969-81 udtryk for en realistisk og usentimental holdning til de forskellige former for bistand til udviklingslandene og til forholdet mellem vores gode – men ofte bedrevidende – vilje og deres politiske system og samfundsstruktur.

Ved hans afgang som formand i 1985 hædrede IFU ham ved at udskrive en prisopgave (Philip-prisen) for en afhandling om små og mellemstore private virksomheders muligheder for at bidrage til udviklingsprocessen og forslag til dansk erhvervslivs deltagelse heri. Det var ham en stor glæde, at der indkom kvalificerede afhandlinger som besvarelse af denne prisopgave. Prisoverrækkelsen var hans sidste offentlige fremtræden.

Efter sin afgang som formand for IFU begyndte Philip at samle stof til en bredt anlagt afhandling om udviklingsproblemerne og udviklingsbistanden, den danske såvel som den internationale. Kun enkelte afsnit nåede han at skrive næsten færdigt.

Kjeld Philip var et reserveret menneske, der ikke åbnede sig for enhver, og som kunne være kritisk i sine vurderinger af forhold og personer. Men i venners lag fortalte han gerne en god historie med en munter pointe eller en fornøjelig erindring fra ophold eller rejser i fremmede egne.

Han elskede naturen og til det sidste gik han lange ture hjemme i Rungsted og på familiens jyske landsted. Han var en kender af god kunst og arkitektur og sammen med Grethe opsøgte han museer og gamle byer på talrige rejser navnlig i de gamle sydeuropæiske kulturlande. Døden indhentede ham i Firenze efter en dag med stærke indtryk af kunst og natur.

Poul Nyboe Andersen

FORTEGNELSE OVER KJELD PHILIPS SKRIFTER

Af Thorkild Davidsen

I den efterfølgende fortegnelse er Kjeld Philips videnskabelige økonomiske arbejder søgt registreret. Boganmeldelser, indlæg i dagspressen, den populære fagpresse og Folketingstidende er ikke medtaget.

1939

En fremstilling og analyse af den danske kriselovgivning 1931-38. Århus. 324 s.
Om indkomstforplantning og beskæftigelsesforplantning. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bd. 77, s. 295-325.

1941

Hvori består skattebyrden? *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bd. 79, s. 173-82.
Bemærkninger vedrørende det offentliges optagelse af lån. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bd. 79, s. 280-92.

1942

Bidrag til læren om forbindelsen mellem det offentliges finanspolitik og den økonomiske aktivitet. Århus. 437 s. Spansk overs.: Madrid 1949. 423 s.
Kornordningen. *Tidsskrift for Landøkonomi*, bd. 44, s. 615-34.
Geografi, økonomi og statistik. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bd. 80, s. 385-90.

1943

Betragtninger over kvantitetstiligningen. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bd. 81, s. 93-118.
Finanspolitik und wirtschaftliche Aktivität. *Weltwirtschaftliches Archiv*, bd. 57, 1, s. 405-42.

1944

Profylaktisk lægegering. *Socialt Tidsskrift*, bd. 20, afd. A, s. 265-72.
Finanspolitik og rentepolitik. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bd. 82, s. 121-42. Spansk overs.:
Politica financiera y politica del interes, Anales de economia, bd. 7, 1947, s. 21-51.
Hvad bestemmer renteniveauet?. I: *Haandbog i Kredit- og Hypotekforenings Forhold*. Red. af T. Kristensen, bd. 2, s. 412-31.
Vor tids nationaløkonomi, 6: Renteteori. *Finanstidende*, bd. 30, s. 380-81.
Vor tids nationaløkonomi, 9: Finanspolitik. *Finanstidende*, bd. 30, s. 536-37.
Vor tids nationaløkonomi, 10: Finanspolitik og rentepolitik. *Finanstidende*, bd. 30, s. 554-55.

1945

Aktuelle pengespørgsmål. Kolding. 12 s.
Pengepolitik og beskæftigelse. *Socialt Tidsskrift*, bd. 21, Afd. A, s. 89-95.
Bør børnefradragene i dansk beskatning ændres? *Socialt Tidsskrift*, bd. 21, Afd. A, s. 165-74.

1946

Redegørelse for arbejdsdelingen mellem staten og kommunerne og for nogle regler for statstilskud til kommuner i nogle andre lande. Kbh. 60 s. (Skattekommissionens Materialesamling). Eng. overs.: *Division of work between the central and local governments and rules for grants-in-aid*

to local governments in Norway, Sweden, England and Wales, and Holland. Cambridge, Mass. 1948. 63 s.

Staternes og kommunernes status. *Revision og Regnskabsvæsen*, bd. 15, s. 33-49.

1947

Forslag til indførelse af et statsfinansieret bloktilskud til kommunerne til erstatning af det mellemkommunale refusionsforbund og den fælleskommunale udligningsfond m.m. Kbh. 37 s. (Skattekommissionens Materialesamling). Eng. overs.: *Proposals for introducing a state-financed block grant to municipalities replacing existent forms of inter-municipal pools*. Cambridge, Mass. 1948. 26 s.

Referat av Kjeld Philips forelesninger over moderne finansteori holdt ved Universitetet i Oslo høstsemestret 1946. Oslo. 56 s. 2. udg. 1952. 56 s.

Staten og fattigdommen. Kbh. 191 s.

Liberalistisk socialpolitik. *Statsvetenskaplig Tidsskrift*, bd. 50, s. 112-31.

1948

Forsøg på en statistisk måling af bankernes likviditetspræference. *Økonomisk Tidsskrift*, bd. 50, s. 130-42. Eng. overs.: A. statistical measurement of the liquidity preference of private banks, *Review of Economic Studies*, bd. 16, 1949, s. 71-77.

Om statstilskud til kommuner. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bd. 86, s. 137-44.

Driftsøkonomi og forløbsanalyse. *Stimulator*, bd. 2, nr. 3, s. 16-18.

1949

Danmarks nationalbudget for året 1949. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bd. 87, s. 198-201.

Finanzpolitik und Zinz. *Weltwirtschaftliches Archiv*, bd. 62,1, s. 214-24.

Restriktioner eller finanspolitik. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bd. 87, s. 31-40.

1950

Skattekommissionens forslag om en skattereform. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bd. 88, s. 253-69.

Social legislation and political power. *Zeitschrift für die gesamte Staatswissenschaft*, bd. 106, s. 20-34.

1951

Det danske universitetsstudium af økonomi, sammenholdt med det svenske. *Økonomisk Tidsskrift*, bd. 53, s. 258-65.

Omkring Hicks' trade cycle. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bd. 89, s. 82-90.

Interest and public expenditure financed by the central bank. *Review of Economics and Statistics*, bd. 33, s. 297-303.

Förslag till allmän pensionsförsäkring. *Svensk Sparbanktidsskrift*, bd. 35, s. 195-200.

Pensionsförsäkringsfrågan ur nationalekonomisk synvinkel. *Nationalekonomiska Föreningens Förhandlingar*, s. 21-34.

De strukturelle ændringer på arbejdsmarkedet og lønniveauets mobilitet. I: *Axel Nielsen til Minde*. Udg. af Nationaløkonomisk Forening, s. 153-63. Eng. overs.: *International Economic Papers*, bd. 2, 1952, s. 198-205.

Om behovet for anvendelse af psykologi inden for økonomien. I: *Festskrift til Jørgen Pedersen*, s. 151-68.

1952

Finans- og pengepolitikens anvendelighed i vore dage. *Statsøkonomisk Tidsskrift*, bd. 66, s. 161-80.

Finans- og pengepolitikens anvendelighed i vore dage. I: *Forhandlinger ved det nordiske nasjonaløkonomiske møte i Oslo den 19.-21. juni 1952*, s. 15-29.

1954

Intergovernmental fiscal relations. Kbh. 171 s.

En undersøgelse af skatternes indvirkning på arbejdsudbuddets størrelse. *Handelsvidenskabeligt Tidsskrift*, bd. 18, s. 242-54.

En sammenligning mellem skatteskalaer i nogle lande. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bd. 92, s. 135-37.

1955

Skattepolitik. Kbh. 465 s.

Statsfinanserne før og efter krigen. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bd. 93, s. 179-81.

1956

L'impôt danois sur le chiffre d'affaires. *Archives internationales de finances publiques*, bd. 2, s. 143-47.

Nogle bemærkninger om definitionen af skattepligtig indkomst. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bd. 94, s. 207-16.

1957

Inflation og opsparing. Kan inførelsen af værdifaste obligationer løse spørgsmålet? *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bd. 95, s. 1-15.

Danmark mellem Norden og »De Seks«. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bd. 95, s. 289-304.

Centralisation. *Økonomi og Politik*, bd. 31, s. 3-19.

1958

Note om virkninger af generelle og specielle finanspolitiske indgreb. I: *Festskrift til Frederik Zeuthen*. Udg. af Nationaløkonomisk Forening, s. 383-89.

Das Finanz- und Steuersystem Dänemarks. I: *Handbuch der Finanzwissenschaft*. 2. Aufl., bd. 3, s. 337-49.

1959

Danmarks økonomiske politik 1949-1959. *Revision og Regnskabsvæsen*, bd. 28, s. 257-68.

Foran tilslutningen til det ydre frihandelsområde. *Nordisk Administrativt Tidsskrift*, bd. 40, s. 303-21.

The social politics of Denmark. I: *Scandinavia Past and Present*. Red. af Aage Heinberg m. fl., s. 190-200.

1961

Om at gøre gode tider dårlige. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bd. 99, s. 19-29.

1962

Norden og den europæiske integration set fra Danmarks synsvinkel. *Økonomisk Revy*, bd. 19, s. 351-57.

Erhvervsstruktur og strukturpolitik. *Økonomi og Politik*, bd. 36, s. 3-19. Tysk overs.: *Wirtschaftsstruktur und Strukturpolitik*. Kieler Vorträge gehalten im Institut für Weltwirtschaft an der Universität Kiel, N.F., 21. 1962. 24 s.

1963

Tilpasning til en ny struktur. *Økonomi og Politik*, bd. 37, s. 283-97.

1964

Sammenligning mellem fem former for almindelig omsætningsafgift. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bd. 102, s. 227-34.

1965

Skattepolitik. 2. udg. Kbh. 534 s.

1966

Somalia. Kbh. 48 s.

Muligheder for industriel udvikling i tropisk Afrika. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bd. 104, s. 209-22.

1967

Changes in the tax system as a part of stabilization policy – their technical and legal implications: Denmark. *Studies on International Fiscal Law*, bd. 52, s. 54-71.

Det økonomiske samarbejde i Østafrika. *Markedsøkonomi*, bd. 1, s. 233-44.

Udvikling – en tidtagende proces. I: *Vi og Udviklingslandene*. Red. af E. Jørgensen og J. Vedel-Petersen, s. 17-28.

Efficiency in government spending. Summary of the discussion. I: *Optimalisation des dépenses gouvernementales*. Udg. af Institut international de finances publiques, s. 222-32.

1968

Noter til skattepolitik. Kbh. 51 s. Rev. udg. 1969. 59 s.

Common services for East Africa. A model for small countries. *The Round Table*, no. 230, s. 151-58.

U-lands teknologikløft med modsat fortegn. I: *Teknologikløften – en teknologisk debat i anledning af Jydsk Teknologisk Instituts 25 års jubilæum*, s. 32-35.

Hvad bruges forsikringspengene til? Forsikringsmillionerne bidrager til den danske kapitaldannelse. I: *Alle for Een*. Udg. af Assurandør-Societetet, s. 118-26.

1969

Det østafrikanske fællesskab. Kbh. 74 s. Sv. overs.: Stockholm 1969. 71 s.

Sammen med William Clifford, Victor I. Nazarenko og Syed Shabber Husain Shah: *Evaluation of the impact and effectiveness of the technical co-operation programmes of the United Nations system of organizations in Iran*. Report prepared by a United Nations Evaluation mission appointed under the United Nations Programme of Technical Co-operation. United Nations Economic and Social Council. 154 s. Også fransk udg.

Probleme der technischen Zusammenarbeit mit den am wenigsten entwickelten Ländern. Tübingen. 28 s. (Kieler Vorträge gehalten im Institut für Weltwirtschaft an der Universität Kiel. N. F., 60).

Først effektiv landbrugsdrift så kommer en industrialisering. *Nyt fra Arbejdsdirektoratet*, bd. 3, hf. 5, s. 1-5.

Om udviklingslandenes fælles markeder. I: *Aktuelle Økonomiske Problemer*. Festskrift til Carl Iversen. Udg. af Nationaløkonomisk Forening, s. 319-28.

1971

Om arbejdsløshed i udviklingslande. I: *Økonomien bag socialpolitikken*. Festskrift til Jørgen S. Dich, s. 258-61.

1972

Sysselsætningsproblem i U-land. Det splittrade Afrika. Stockholm. 33 s.

Socialpolitik 1872-1972. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bd. 110, s. 403-13.

1872. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bd. 110, s. 299-303.

Forskning som bistand til udviklingslandene. *Den ny Verden*, bd. 7, hf. 4, s. 50-65.

Om beskæftigelsesproblemer i udviklingslandene. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bd. 110, s. 36-51.

1973

Nogle bemærkninger om kriterier for u-landsbistand. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bd. 111, s. 342-60

1974

Kenya – en økonomisk og politisk oversigt. Kbh. 40 s. 4. udg. 1981. 57 s.

1976

Socialpolitikeren Frederik Zeuthen. I: *Danske økonomer*. Festskrift i anledning af Socialøkonomisk Samfunds 75 års jubilæum, s. 367-75.

1977

On location of production, factor movements, etc. as affected by the social and fiscal policies of individual countries and economic communities. I: *The international allocation of economic activity*. Red. af Bertil Ohlin m. fl., s. 279-95.

1978

Landboreformer i Tanzania. *Økonomi og Politik*, bd. 52, s. 48-56.

1979

Sammen med Jørgen Estrup og Lars Lund: *Development and planning in Pakistan*. Kbh. 107 s.

1981

Danmarks bilaterale samarbejde med udviklingslandene. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bd. 119, s. 47-63.

1985

Dengang i Pilestræde. Et miljø fra 20'erne. Kbh. 184 s.